

A Békehírnök, 1963. novemberi számából

Tóth Mihály (1836-1931)

Nagyszalonta nemcsak Kornya Mihályt, hanem egész sor parasztprofétát adott a magyarországi baptistáknak. Nevesebbek voltak: Tóth Mihály, Domján Imre, Körösi János, Lajos János és Balogh László.

Közülük Kornya mellett Tóth Mihály volt a legeredményesebben munkálkodó. Meyer Henrik irányításával és Kornya Mihállyal együtt ők hárman alkották a baptisták első országos vezetőségét. Méltó és szükséges tehát, hogy az ő életrajzával is megismerkedjünk.

Tóth Mihály 1836. szeptember 24-én született. Apjától 20 holdnyi földet és szép szőlőskertet örökölt, amelyeket sok munkával és kiváló hozzáértéssel elsőrendűen rendben tartott. Magas termeteről "nagy" Tóth Mihálynak nevezték, és jó gazda hírében állt. Kiváló lovakat tenyésztett, néha, 6-8 ló is állt módos külsejű házának istállójában. A házat szintén apjától örökölte.

Valószínűleg társadalmi helyzete a magyarázata annak, hogy nála nehezebben ment az új közösséghez való csatlakozás, mint a 8 évvel fiatalabb és szegényebb sorsú Kornya Mihálynál. Tóth Mihály Novák Antal bibliaárus szolgálata nyomán már 1872-ben komoly mértékben az evangélium hatása alá került. Attól kezdve rendszeresen eljárta a gyülekezet összejöveteleire, amely gyakran az ő házában is tartotta bibliaolvasó alkalmait. Ő hívta el legelőször, 1874 őszén Kornya Mihályt is egy ilyen összejövetelre, amikor éppen Novák volt a vendégük. Kornya mégis megelőzte: 7 társával 1875 nyarán bemerítkezett, és ezzel formálisan is elszakadt a régi egyháztól, létrehozva az első magyar nyelvű baptista gyülekezetet. Tóth akkor még soknak tartotta ezt a lépést és meghátrált, elmaradt a gyülekezettől. 1876 elején azonban olyan híre volt Kornyának és a házában lévő új "hívó" gyülekezetnek, hogy Tóth Mihály is elment meglátogatni őket. Meglepődött azon a nagy változáson, amelyet Kornya életében látott, és megragadta ennek a gyepszélrosi kocsinak ihletett erejű igehirdetése, hiszen lelki elindulásához - mint láttuk - neki is köze volt. Most Kornya sietett az az ő segítségére. Így történt azután, hogy 1876 májusában Tóth Mihály és felesége is bemerítkeztek.

Tóth bemerítése után teljes szívvel és örömmel vállalta Krisztus gyalázatát. Abban az időben gazdatársai részéről ténylegesen gúny és megvetés érte. Hamarosán Kornyával együtt ő is elindult, hogy a környező községekbe, majd egész vármegye területére vigye az evangélium üzenetét.

Meyer Henrik hamar felismerte adottságát és hűségét. Bemerítése után alig másfél évvel diakónussá avattatta. Ünnepeyes alkalom volt ez Nagyszalontán 1877 november 14-én, amikor J.G. Oncken vezette az avatást és Meyeren kívül Rottmayer is ott volt a vendégek között. Ekkor Kornyát vénné és egy Balogh László nevű testvért diakónussá avattak. Tudomásunk szerint ez volt az első ilyen avatási aktus hazai közösségünkben. Tóth Mihályt négy évvel később véni avatásban is részesítették, hogy a bemerítést és az úrvacsorát önállóan is kiszolgáltathassa. Tóth azonban egészen 1893-ig jórészt csak Kornya irányításával szolgált. Így eddig nem is végzett bemerítést. Ha valahová hívták nem volt akadály előtte a kérés teljesítésére. Ebben az időben - a szolgabírák és csendőrök világában - bátorság kellett a missziómunka folytatásához. Tóth Mihályt például a 80-as és 90-es években tíz alkalommal börtönözték be hosszabb-rövidebb időre csak azért, mert a körzetéhez tartozó gyülekezeteket látogatta. Előfordul, hogy egyik alkalommal négy napig gyalogosan kísérték vasra verve, falvakon és városokon át és saját városának piacán keresztül.

Tóth Mihály lényegében csak 1893-tól végzett teljesen önálló munkát. Munkája ettől kezdve azonban óriásivá növekedett. Fogalmat alkothatunk erről azoknak az anyakönyveknek az alapján, amelyeket Meyer intézkedése nyomán az általa végzett bemerítésekről és a körzetéhez tartozó gyülekezetekről vezetett. Ezeket az anyakönyveket Kirner A. Bertalan 1943-ban a régi Tóth-ház padlásán fedezte fel. Ez

anyakönyvek szerint Tóth 1893-1905 között (csak erről az időről szólnak az anyakönyvek) 179 alkalommal végzett bemerítést. Ez idő alatt 724-ről kb. 2500-ra szaporodott kerületében a tagok száma.

Természetesen ezek az eredmények nem kizárólag Tóth Mihály munkájának köszönhetők. Övé volt a munka terhe, de kiváló munkatársak is fejlődtek ki körülötte, akiket ő irányított. Elsősorban Domján Imrét kell kiemelni. Bekesről három munkatársát is megemlíthetjük: Soós Istvánt, Polgár Jánost és Takács Jánost. Az ő munkálkodásuk nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Békésen hamarosan Tóth Mihály kerületének legnépesebb gyülekezete alakult ki.

Tóth Mihályt szerény és visszahúzódozó, vitákat kerülő embernek ismerték. Nem jelent meg az 1900-as békési konferencián, mert előre sejtette, hogy szakadással végződik. Kerületéből még az ország más részébe sem szívesen mozdult ki. Hiába hívta meg személyesen J. Clifford, a Baptista Világszövetség részéről 1911-ben a filadelfiai konferenciára, nem volt hajlandó elmenni. Tekintélytisztelő volt. Meyer Henriket, tanítómesterét, annak haláláig engedelmes szeretettel és tisztelettel vette körül. Erős konzervativizmusa rányomta bélyegét gyülekezeteire is.

Az 1900-as években utolérte a proféták sorsa: sok gyülekezete elfordult tőle, és a "fiatalok" újonnan alakított szövetségéhez, a későbbi "elismertekhez" csatlakoztak. Ez mérhetetlen fájdalommal töltötte el. Missziós lendületében ugyan nem törte meg, de a "másik táborral" szemben hosszú ideig ő volt a legkeményebb. Egy időben odáig ment, hogy azokat, akik az elismerteknél merítkeztek be és utána valamelyik gyülekezetéhez akartak csatlakozni, ismét bemerítette. Isten megadta néki azt a kegyelmet, hogy megérte a "két tábor" kibékülését, bár ő maga tevékenyen már nem vett részt benne. 1919-ben 83 éves korában, a sarkadkeresztúri körzeti gyűlésén átadta szolgálatát utódjának, Vass János testvérnek. A megbékélés pedig csak 1920-ban jött létre.

1931-ben, 95-éves korában hívta haza az Úr. Kimer A. Bertalan számítása szerint 5-6 ezer ember megtérésében munkálkodott közre. Bemerítések az egész országban kb. 40 tagja lehetett a baptista közösségnek, halálakor pedig ugyanazon a területen mintegy 40 ezer felnőtt, bemerített gyülekezeti tag dicsérte az Urat.

(Kirner A. Bertalan adatgyűjtése alapján, Kovács Géza)